

Osebni izziv – mentorstvo otroškega parlamenta

MAJA GORENC ŠULC, Osnovna šola Podbočje
maja.gorenc-sulc@guest.arnes.si

● **Povzetek:** Otroški parlament je oblika vzgoje šolskih otrok za demokracijo, ki je za otroke neprecenljiva, saj jih uči številnih socialnih in komunikacijskih veščin – spodbuja kritično mišljenje, omogoča medgeneracijsko povezovanje, uči o različnih temah, zastavlja številna vprašanja, osvešča o pomenu dialoga, razprave, odkrivanja in podiranja tabujev, spoštovanja različnosti in sprejemanja drugačnosti oz. različnosti. Ko sem se pred leti srečala z vodenjem šolskega parlamenta, me je skrbelo, kje bom dobila informacije o zastavljeni temi, da jo bom dobro predstavila otrokom. Prebrala sem priročnik za mentorje in mrzlično začela iskati informacije po spletu, se napotila v knjižnico po literaturo s tega področja, klicala kolegico, mentorico šolskega parlamenta na drugo šolo ... Le zakaj, sem se začela spraševati. Mentorstvo sem vzela kot osebni izziv in poslanstvo.

Ključne besede: mentor, otroški parlament, veščine, vzgoja.

Personal Challenge – Mentoring a Children's Parliament

● **Abstract:** Children's parliament is a form of educating school children for democracy and is invaluable to children, as it teaches them many social and communication skills; it promotes critical thinking; enables intergenerational integration; teaches about various topics; poses numerous questions; and raises awareness of the importance of dialogue, debate, discussion, discovering

and shattering taboos, of respecting diversity, and accepting differentness or diversity. Years ago, when I was entrusted with the task of leading a school parliament, I was worried where I would obtain information about the proposed topic so that I would be able to present it to the children well. I read a handbook for mentors and began to feverishly look up information online, went to the library to borrow literature on the topic, called a colleague, a school parliament mentor at another school, etc. What for, I began to wonder? I considered mentoring a personal challenge and mission.

Key words: mentor, children's parliament, skills, education.

Otroški parlament

Otroški parlament je projekt, ki se že od leta 1990 odvija pod okriljem Zveze prijateljev mladine Slovenije. Gre za javno tribuno otrok na temo, ki jo izberejo osnovnošolci na državnem otroškem parlamentu. Pomeni tudi obliko sodelovanja otrok v družbenem dogajanju. Čeprav Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (OZN 1990) otrokom daje možnost za podajanje mnenj, otroci namreč še vedno pogosto čutijo, da jih odrasli ne poslušajo ali pa jih ne jemljejo resno. V sodobni družbi imajo otroci še vedno šibek položaj, nizek status in vse prepogosto nobenega vpliva na odločitve o njihovem življenju znotraj družine, šole, širše skupnosti in politike.

Pravica do sodelovanja pri odločitvah, ki vplivajo na posameznikovo življenje, je ena izmed temeljnih človekovih in s tem tudi otrokovih pravic. Zagotovljena je v 12. členu konvencije, ki jo je sprejela večina držav. Skupaj z zaščito otrok in zadovoljitvijo njihovih osnovnih potreb je participacija eno izmed treh načel, na katerih temelji konvencija.

Program se kot oblika demokratičnega dialoga med osnovnošolci izvaja v večini osnovnih šol po Sloveniji in poteka na več ravneh, in sicer na razredni, šolski, občinski, medobčinski, regionalni in nacionalni ravni.

Na vseh ravneh poteka program na podoben način. Otroci v razredu s pomočjo učiteljev in mentorjev otroških parlamentov izrazijo, o čem se želijo pogovarjati in razpravljati glede na temo, ki so jo določili na predhodnem nacionalnem otroškem parlamentu. Izberejo predstavnike razredov, ki na šolah nadaljujejo z razpravljanji. Predstavniki šol se skupaj z mentorji in predstavniki zveze prijateljev mladine zberejo na občinskih oz. medobčinskih srečanjih z namenom, da izrazijo svoja mnenja, stališča in ugotovitve, o katerih so predhodno razpravljali na šolah. Medsebojno si izmenjajo izkušnje, ugotovitve ter oblikujejo predloge za otroške parlamente na regionalni ravni. Na regionalni

Pravica do sodelovanja pri odločitvah, ki vplivajo na posameznikovo življenje, je ena izmed temeljnih človekovih in s tem tudi otrokovih pravic.

sklepe, ki jih naslovijo na predstavnike vlade, ministrstev in drugih institucij oz. na tiste institucije in organe (vladne in nevladne), za katere menijo, da bi lahko pripomogli k uresničevanju njihovih sklepov. Ob koncu otroci izberejo tudi temo naslednjega otroškega parlamenta.

Mentorstvo otroškega parlamenta

Mentoriranje otroškega parlamenta je kompleksno. Vključuje delavnice, plakate, objave v šolskem časopisu in na šolskem radiu, intervjuje, ankete, vprašalnike, študij literature za učence in učitelje, lahko uvede bralni kotic v šolski knjižnici, bralne delavnice, okroglo mizo, zloženke, akcijo zbiranja izdelkov, objave na šolski oglasni deski, likovno ustvarjanje, lutkovne predstave, igre vlog, film, strip, zbiranje fotografskega gradiva, člankov in drugih objav v medijih, debate, predavanja raznih strokovnjakov, osebne zgodbe, dan odprtih vrat, medpredmetno povezovanje, projektni dan, izkustveno ali kreativno delavnico idr.

Mentor mora dobro poznati (Strehar, 2011) temo otroškega parlamenta, metode in načine obravnave tem, teoretična znanja predstavnikov učencev ter metode in modele za razvijanje moralnega učenja.

1. Tema otroškega parlamenta

To so nacionalne teme in teme, ki jih predlagajo učenci. Največkrat so povezane z aktualnimi pojavi v družbi, s pravili skupnega bivanja in težavami odraščanja. Mentor se mora najprej sam dobro teoretično podkovati o določeni temi. Izhodišča obravnav tem so dogodki na šoli, aktualen film, pesem, obiski institucij (političnih, družbenih), gostje, aktualni dogodki v družbi, v kraju, raziskave na šoli, v oddelkih, izkušnje učencev ipd.

2. Metode in načini obravnave tem

Mentor uporablja različne metode dela, manj je frontalnega učenja, veliko več je izkustvenega. Pogoste metode dela in pristopi so raziskovalno delo, >

razprava, okrogla miza, debata, sodelovalno učenje, vodenje, organiziranje.

Mentor usposobi in opremi učence za predstavniško funkcijo z znanjem in veščinami:

- za javno nastopanje: predstavniki učencev javno nastopajo na sestankih razrednih ur, na okroglih mizah, ko predstavljajo sebe in svoj program, kadar vodijo delavnico v oddelku ali skupščini. Pred nastopanjem se je treba z učenci pogovoriti in praktično izpeljati njihov nastop ter evalvacijo nastopa;
- s komunikacijskimi spretnostmi: poslušanje, argumentiranje, razpravljanje, diskutiranje. Predstavniki učencev se na oddelčnih sestankih, na zasedanjih otroškega parlamenta, na sestankih učijo poslušati, argumentirati svoja stališča ter tako razpravljati o temah;
- s spretnostmi kritičnega in argumentiranega razmišljanja in slikanja pozitivnih rešitev: učence je treba spodbujati h kritičnemu in argumentiranemu razmišljanju, toda ne h kriziranju; njihovo razmišljanje naj vodi v rešitev problema;
- s spretnostmi sodelovanja, timskega dela: učenci marsikatero dejavnost izpeljejo v timu, na primer vodijo razredno uro, delavnico, pripravijo predstavitev Power Point, igro vlog, delovne liste ipd.; po izpeljani dejavnosti z učenci izvedemo evalvacijo in refleksijo, kako so se počutili, kaj so posamezniki in drugi prispevali k skupini, kaj bi spremenili, na kaj so ponosni;
- s spretnostmi preprečevanja in reševanja konfliktov, posredovanja.
- Učenci se spoznajo z osnovami mediacije in jih znajo uporabljati v vsakdanjem življenju.
- Priprava na sestanek, zasedanje.
- Učence naj mentorji še pred sestankom in zasedanjem učijo o namenu sestanka, o načinu vodenja, o sestavi vabila, dnevnega reda.
- Spretnosti demokratičnega vodenja.
- Učenci naj se spoznajo s posameznimi elementi, kot so dnevni red, sklepi, dogovori, usmerjanje, razprave, časovne omejitve govorcev, vljudni in sovržni govor, bonton, spoštovanje drugačnosti, pravica do drugačnega mnenja.
- Spretnosti pogajanja: učence spodbujamo k predlaganju sprememb, izboljšav in jih opogumljamo, opolnomočimo za to, da naj poskušajo doseči soglasje, sporazum prek pred-

Mentor mora dobro poznati temo otroškega parlamenta, metode in načine obravnave tem, teoretična znanja predstavnikov učencev ter metode in modele za razvijanje moralnega učenja.

loga med sabo ali z učitelji.

- Načrtovanje: učenci se ob podpori mentorja učijo načrtovati letni delovni načrt za otroški parlament. Posamezne akcije in dejavnosti načrtujejo že na začetku šolskega leta ter določijo nosilce dejavnosti ter časovne termine. Letni program dela jih zavezuje k realizaciji načrtovanega. Seveda pa vsako posamezno dejavnost načrtujejo tik pred izvedbo.
 - Organiziranje: skupina učencev s skupnim ciljem izpelje dejavnost.
3. Teoretična znanja predstavnikov učencev
 - Teorije o debatiranju, pri čemer se naučijo govornega nastopanja, postavljanja tez, argumentiranja, diskutiranja, poslušanja, pravil sodelovanja v skupini, obiska institucij, prireditev in aktivnega sodelovanja na njih (državni zbor, okrogla miza, miza o problemih mladih ipd.).
 4. Metode in modeli za razvijanje moralnega učenja

Temelji moralnega učenja in razvoja so v socialnem učenju po Banduri (posnemanje drugih) razvijanje moralnega presojanja v skladu z razvojno stopnjo mišljenja (Piaget, Kohlberg) in na celostni izkušnji (humanistična psihologija); Marentič Požarnik (2000, str. 17-21) naniza primere metod in modelov, primernih za razvijanje moralnega učenja:

 - razjasnjevanje vrednot, čustev, stališč do vprašanj (spoznavno področje), npr. zdravja, prijateljstva, uspeha, okolja /.../, pri čemer se mentor ne opredeli. Učenci nadaljujejo povedi Pripravljen bi bil umreti za ...; Pripravljen bi se bil stepsti za ...; Le prijatelju bi zaupal, da ... Da pa ne pride do vrednotne nevtralnosti, mora slediti poglobljena razprava.

Vse opisane metode spodbujajo razvoj veščin aktivnega delovanja v skupnosti, razvoj kritičnega mišljenja, moralnega presojanja, oblikovanja moralnih vrednot in odgovornosti.

Primeri dobre prakse srečanj otroškega parlamenta

- Predstavniki otroškega parlamenta iz 9. razreda sta pripravili predstavitev Power Point o medvrstniškem nasilju. Predstavitev sta ponazorili s kratkimi video projekcijami primerov vrst nasilja in predstavitev sami predstavili svojim vrstnikom.
- Učenci 6. do 9. razreda so brali knjige na temo otroškega parlamenta in ob prebranih knjigah debatirali, igrali igre vlog, pripravljali prispevke za šolski radio in šolsko oglasno desko.

- Zbirali so slikovno gradivo in prispevke iz medijev na aktualno temo otroškega parlamenta.
- Pripravili so križanko in jo posredovali ostalim učencem v reševanje.

Križanka na temo pasti mladostništva

1.	S	P	L	E	T	N	O															
2.	N	E	Z	A	U	P	L	J	I	V	O	S	T									
				3.	S	N	I	F	A	N	J	E										
				4.	T	R	A	V	A													
5.	P	R	I	J	A	T	E	L	J	S	T	V	O									
				6.	M	A	M	I	L	A												
				7.	L	J	U	B	E	Z	E	N										
				8.	N	A	D	L	E	G	U	J	E									
				9.	M	E	D	V	R	S	T	N	I	Š	K	O						
10.	A	L	K	O	H	O	L	N	E													
				11.	S	M	S															
				12.	S	T	I	S	K	I												
13.	P	R	E	N	A	J	E	D	A	N	J	E										
				14.	K	R	I	M	I	N	A	L	N	O								
15.	M	L	A	D	O	S	T	N	I	Š	T	V	O									
				16.	I	N	T	E	R	N	E	T										
17.	T	E	L	E	V	I	Z	I	J	E												
				18.	F	A	C	E	B	O	O	K										

- Nadlegovanje prek spleta imenujemo _____ nasilje.
- Če mladostnik ne zaupa svojih težav drugemu, pravimo temu _____.
- Oblika uživanja drog se imenuje S _____.
- Nelegalna droga, po latinsko Cannabis.
- Kako z drugo besedo poimenujemo, če sta Janez in Peter prijatelja? _____
- Skupina nevarnih substanc, droge oziroma _____.
- Tine ljubi Metko, temu čustvu pravimo _____.
- Če te bo sošolec zagrabil za ovratnik in od tebe zahteval denar, to pomeni, da te _____.
- Če se vrstniki med seboj pretepajo, pravimo, da gre za _____ nasilje.
- Vino, vodka, gin sodijo med _____ pijače.
- Kratko sporočilo na mobilnem telefonu.
- Ko se mladostnik znajde v _____, mu prijatelji pomagamo.
- Motnja hranjenja s pretiranim uživanjem hrane.
- Če ukrademo nekaj v trgovini, gre za _____ dejanje.
- Adolescenci/obdobju odraščanja z drugo besedo rečemo _____.
- Mladi veliko informacij najdejo na _____.
- Tudi s pretiranim gledanjem _____ smo lahko zasvojeni.
- Popularno socialno omrežje _____.

Sklep

Otroški parlament je nastal na pobudo otrok - učenec, da bi lahko javno spregovorili, predstavili svoja mnenja, ideje, dileme o vprašanjih, ki so pomembna v obdobju odraščanja v okolju, v katerem živijo, se šolajo ali preživljajo prosti čas. Pri izvajanju programa otroških parlamentov otroke spodbujamo k izražanju lastnih mnenj o aktualni problematiki in perečih vprašanjih, s katerimi se vsakodnevno srečujejo in se učijo razpravljati strpno, upoštevajoč mnenja vseh udeležencev. Gre za razvijanje komunikacijskih spretnosti, socialnih veščin in zmožnosti za razreševanje

konfliktov, zmanjševanje agresivnih oblik reševanja problemov.

Po mnogih letih mentorstva otroškega parlamenta sem ugotovila, da mi vendarle ni treba o temi veliko vedeti, da bom le učencem zastavljala dobra vprašanja, jih napeljevala k raziskovanju in skrbela, da bodo vsi vključeni in upoštevani, pa bodo sami prišli do pomembnih spoznanj o določeni temi. Zato priporočam vam, dragi kolegi, mentorji otroških parlamentov, da se vam ni treba tako truditi, otroci se bodo naučili več, če bodo do spoznanj prišli sami. <

Viri

1. *E-priročnik za mentorje in koordinatorje otroških parlamentov.* (2012). Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije. Dostopno na: <http://www.zpms.si/programi/otroski-parlament/> (21. 10. 2015).
2. Konvencija o otrokovih pravicah (OZN), Generalna skupščina Združenih narodov z resolucijo št. 44/25 (2. 5. 2015).
3. Metodичni priročnik za mentorje otroškega parlamenta, ki je nastal v okviru regijskih izobraževanj za mentorje otroških parlamentov. (2009). ZPMS. Dostopno na: <http://www.zpms.si/programi/otroski-parlament/> (21. 10. 2015).
4. *Otroški parlament.* Dostopno na <http://www.zpms.si/programi/otroski-parlament/> (21. 10. 2015).
5. Sciarra, D. T. (2004), *School Counseling - Foundations and Comtemporary Issues.* Belmont, USA: Brooks/Cole-Thomson Learning.
6. Strehar, K. (2011). *Skupnost učencev, šolo in šolski parlament med idejo in prakso.* Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/536/1/zadnja_verzija_naloge.pdf (5. 10. 2015).
7. Šepetavc, K. (2008), *Vplivnost šolskega svetovanja na šolsko in poklicno odločitev učencev.* Ljubljana: Filozofska fakulteta.

KULTURNI BAZAR

2 0 1 7

KULTURA SE PREDSTAVI

O otrokovih pravicah skozi kulturo

Medresorski tematski sklop

Sodelujejo: veleposlanica mag. Blanka Jamnišek, Ministrstvo za zunanje zadeve RS; mag. Barbara Urbanija, Slovenska nacionalna komisija za UNESCO; Nika Damjanovič, MGML; Metka Koder, OŠ Trnovo; Katerina Mirovič, Stripburger/Forum Ljubljana; dr. Marina Lukšič Hacin, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU

Otrokove pravice so vedno aktualna problematika, ki jo lahko v vzgojno-izobraževalnem procesu ali vsakdanjem življenju obravnavamo z različnih vidikov in na različnih ravneh. Skozi predstavitev primerov dobrih izkušenj: slovenskega projekta *Naše pravice*, natečaja in razstave *Otroci brez otroštva*, mednarodnega natečaja *Živel strip! Živela animacija!*,

UNESCO šol in programa strokovnega usposabljanja *Le z drugimi smo* ter skozi razpravo bomo spoznali, kako lahko otrokom in mladim skozi kulturo približamo spoznavanje otrokovih pravic, jih opozorimo na posamezne problematike, kot so pravice otrok beguncev in otroško delo, na spoštovanje različnosti in oblikovanje strpnih medosebnih odnosov.